

GENOOTSCHAP NEDERLAND - ARUBA

NIEUWSBRIEF 5 / SEPTEMBER 2020

Geachte deelnemer van het Genootschap Nederland-Aruba, geachte lezer!

Ook digitale lezingen worden prima 'bezoekt'. Dat bleek op dinsdag 1 september bij de voordracht door CAft-voorzitter Raymond Gradus over de overheidsfinanciën van Aruba en het toezicht daarop door het College Aruba financieel toezicht. Tot zijn gehoor behoorde onder anderen de Arubaanse minister-president Evelyn Wever-Croes.

Gradus' boodschap was helder: 'De economische groei van Aruba kan dit jaar met ruim dertig procent terugvallen. Nederland en Aruba moeten binnen het koninkrijksverband daadwerkelijk tot een akkoord komen over financiële steun.'

Hoe staat het met de kwaliteit van dat Koninkrijksverband? Oud-premier Mike Eman maakt zich er zorgen over. In een memorandum aan minister-president Mark Rutte schreef hij dat de ramp die zich in Aruba voltrekt, de urgentie groter en acuter heeft gemaakt om nu naar die kwaliteit te kijken. Eman valt fel uit naar Nederland: 'Aruba staat met de rug tegen de muur, nu kunnen wij eisen stellen, lijkt het motto in Den Haag.'

Dagblad Trouw was afgelopen weken een goed benut podium voor 'Aruba-watchers'. Ray Bodok en Gerhard Hoogers enerzijds en Ulli d'Oliveira anderzijds kruisten de degens over de Nederlandse opstelling jegens de drie Caribische landen. De eerste twee menen dat de drie zijn overgeleverd aan het humeur van Rutte: 'Het internationaal vastgelegde zelfbeschikkingsrecht van de eilanden is een zinkend schip'. D'Oliveira daarentegen vindt dat Nederland best wat mag eisen van de Antillen. 'Betrouwbaar bestuur is op de eilanden ver te zoeken of zelfs onvindbaar'.

Ik wens u veel leesplezier. Het ga u goed!

Namens het bestuur van het Genootschap Nederland-Aruba,

Nico van Grieken

Voorzitter

= = = = = = = = =

- CAft-voorzitter Raymond Gradus: 'Hervormingen zijn absoluut noodzakelijk'
- Oud-premier Mike Eman in memorandum aan Rutte: 'Aruba staat met de rug tegen de muur, nu kunnen wij eisen stellen, lijkt het motto in Den Haag'
- Ray Bodok en Gerhard Hoogers: 'Caribische eilanden zijn overgeleverd aan het humeur van Rutte'
- Ulli d'Oliveira: 'Nederland mag best wat eisen van de Antillen'

* * *

Lezing CAft-voorzitter Gradus bij Genootschap Nederland-Aruba

‘Hervormingen zijn absoluut noodzakelijk’

Raymond Gradus

‘De coronacrisis raakt Aruba bijzonder hard. Een terugval van de economische groei met 27 tot ruim 31 procent is zeer waarschijnlijk. Sociaaleconomische hervormingen zijn absoluut noodzakelijk. De zorgen en onzekerheid over pensioenen, arbeidsmarkt, belastingen, gezondheidszorg en overheidsfinanciën zijn groot. Nederland en Aruba moeten binnen het koninkrijksverband daadwerkelijk tot een akkoord komen over financiële steun.’

Dit zei prof. dr. Raymond Gradus, voorzitter van o.m. het College Aruba financieel toezicht op dinsdag 1 september 2020 bij het Genootschap Nederland-Aruba. Zijn digitale lezing over de overheidsfinanciën van Aruba en het toezicht daarop door het CAft werd door ruim zeventig belangstellenden in Nederland en Aruba bijgewoond, onder wie minister-president Evelyn Wever-Croes, gevolmachtigde minister van Aruba Guillfred Besaril, EU-vertegenwoordiger voor Aruba Eddy Paris en Tweede Kamerlid Antje Diertens (D66).

Pragmatisme

Voorzitter Nico van Grieken van het Genootschap Nederland-Aruba zei voorafgaand aan de lezing dat het niet alleen warme gevoelens zijn waarmee naar Aruba en de andere Caribische landen wordt gekeken, maar ook gevoelens van deernis en compassie. ‘En gevoelens van onmacht: hoe kunnen kleinschalige democratieën en zeer open eilandelijke samenlevingen zich daadwerkelijk teweer stellen tegen een mondiale macht als Covid-19? Onzekerheid domineert. Over werk, bedrijf, overheid. Over een Rijkswet Caribische Hervormingsentiteit.’

‘Welke keuze moet Aruba maken? Welke keuze moet Nederland maken? Welke keuze moet het Koninkrijk maken? De Rijksministerraad? Consensus over de voorwaarden van het steunpakket moet mogelijk zijn. Met name als het gaat om een Rijkswet. Met name als wordt gedacht en gehandeld in de geest van ons Statuut voor het Koninkrijk. Hulp en bijstand. Het water staat mensen, ondernemingen én overheid aan de lippen. Voedselbanken zijn bitter nodig. Economisch herstel kan jaren duren, vraagt offers en kost geld. Heel veel geld.’

Grote druk

De lezing door Raymond Gradus stond in het teken van grote economische, maatschappelijke en politieke druk op de actuele gesprekken tussen Aruba en Nederland over de voorwaarden voor een uitgebreid steunpakket en de consensus Rijkswet Caribische Hervormingsentiteit. Professor Gradus (hoogleraar bestuur en economie aan de VU in Amsterdam) zei de onderhandelingen daarover af te wachten, maar benadrukte zeer bezorgd te zijn over de Arubaanse economie.

Steun voorwaarden

Zijn zorg wordt gedeeld door de Arubaanse Kamer van Koophandel, de Arubaanse Hotel and Tourism Association (AHATA) en de ondernemingsorganisatie Aruba Trade & Industry Association (ATIA). Zij dringen er bij het Arubaanse kabinet op aan de Nederlandse steun en voorwaarden te accepteren, zodat Aruba de komende zes jaar in de gelegenheid is om tot een meer robuuste en veerkrachtige economie te komen, alsook financieel, juridisch en onderwijskundig orde op zaken te stellen.

Uitblijven van een akkoord met Nederland zou volgens de drie Arubaanse organisaties leiden tot torenhoge faillissementen en werkloosheid. Ondernemingsklimaat en de positie van Aruba op de internationale kapitaalmarkt zouden sterk verslechteren.

Staatsschuld en vergrijzing

In zijn lezing noemde professor Gradus de staatsschuld van Aruba aanzienlijk. 'Iedere Arubaan begint bij geboorte al met een schuld van 40.000 gulden. De rentelasten zijn onhoudbaar. Het is dringend noodzakelijk om de komende jaren aan te sturen op behoud van een begrotingsoverschot van één procent.'

Zorg had hij ook over de snelle vergrijzing en de daarmee samenhangende AOV-kosten. Hij bepleitte een verhoging van de pensioenleeftijd naar 67. 'Deze hervormingen zijn noodzakelijk om publieke voorzieningen zoals gezondheidszorg en onderwijs in stand te houden voor toekomstige generaties.'

Migratie

Voorts adviseerde de CAft-voorzitter Aruba dat beleid wordt gevoerd op een verhoging van de arbeidsproductiviteit en gerichte migratie. 'Een migratie van 28.000 personen zou een economische groei van 2,4 procent betekenen. Daarnaast bepleit ik een belastingherziening door een grondslagverbreding toe te passen en ten opzichte van directe relatief meer indirecte belastingen te heffen.'

Terugblikkend stelde hij vast dat het toezicht van het College heeft geleid tot meer aandacht voor financieel beheer en tot meer publiek debat over de overheidsfinanciën. 'Dat is belangrijk. De personeelslasten zijn nog altijd hoger dan in andere Caribische landen. Die uitgaven moeten vanaf 2020 nominaal dalen.'

* * *

Oud-minister-president Mike Eman in memorandum aan premier Mark Rutte:

'Aruba staat met de rug tegen de muur, nu kunnen wij eisen stellen, lijkt het motto in Den Haag'

Mike Eman, de oud-minister-president van Aruba (2009-2017), heeft een memorandum geschreven aan Mark Rutte, minister-president en voorzitter van de Rijksministerraad. Hij geeft daarin uiting aan zijn grote zorgen over COVID-19 en de conditie van het Koninkrijk der Nederlanden. ‘De economie van Aruba die zo afhankelijk is van het toerisme, maakt een zeer kritisch moment door in haar geschiedenis. De ramp die zich voltrekt heeft de urgentie groter en acuter gemaakt om nu naar de kwaliteit van het Koninkrijksverband te kijken.’

‘Hart en verstand’

Met zijn memorandum, dat vorige maand, 9 augustus, in het Antilliaans Dagblad verscheen en door Mike Eman aan het Genootschap Nederland-Aruba ter beschikking is gesteld, doet hij een beroep op ‘hart en verstand’ van alle betrokkenen. ‘Onze landen, hier en daar, zijn door méér gebonden dan louter zakelijke afwegingen of omwille van het verleden. Als minister-president en als parlementariër sprak ik op 18 maart, de nationale feestdag van Aruba, met veel trots over Aruba en ons Koninkrijk en hoe het unieke verband tussen de eilanden en Nederland een balans is tussen hart en verstand.’

De economie van Aruba, zo schrijft hij, heeft een ongelooflijke dreun gehad door het wegvallen van alle toerisme. Dit is bij uitstek het juiste moment om *hart en verstand* te laten spreken. Maar Nederland dringt aan op stevige hervormingen. Men vindt het het juiste moment om het Arubaanse staatsbestel te gaan reorganiseren. Nederland lijkt de economische ellende van Aruba vooral te zien als een *blessing in disguise*. Aruba staat met de rug tegen de muur, nu kunnen wij eisen stellen, lijkt het motto in Den Haag.’

Amerikaanse omgeving

Nederland beseft onvoldoende dat Aruba deel uitmaakt van de Amerikaanse economische omgeving, aldus Eman. ‘Daar gelden andere werkelijkheden dan in Europa. Op basis van investering en stimulering infleert de economie zich hier meestal uit het dal. Door uit te geven wordt de groei gestimuleerd. Wie niet meedoet, mist de boot. In Europa, met name in het noordwestelijk deel, bezuinigt men zich uit economische ellende. Die weg leidt op den duur ook tot gezonde verhoudingen, maar het duurt veel langer en vraagt van de mensen veel meer offers, ook al omdat het gaandeweg heel wat ontwikkelingen eerder afknijpt dan mogelijk maakt.’

Eman heeft twijfel over ‘het dictaat’ van een door Nederland in te stellen Caraïbische Hervormings Entiteit (CHE). ‘Deze zou het beleid van de Arubaanse regering moeten gaan overnemen. De vooral met Nederlandse ambtenaren gevulde instantie wordt zo het bestuursorgaan van Aruba. Onze democratische inrichting wordt extern overruled. De voor ons zo kostbare status aparte verliest zijn waarde. Onze nationale trots wordt geknakt door Nederlandse bestuursdwang. Aruba heeft dat ingrijpen van Nederland niet nodig en verdient het niet.’

* * *

Bodok en Hoogers: ‘Caribische eilanden zijn overgeleverd aan het humeur van Rutte’

Politiek Den Haag maakt in coronatijd korte metten met de Caribische autonomie, vinden Ray Bodok en Gerhard Hoogers, respectievelijk organisatie-adviseur en hoogleraar staatsrecht aan de Universiteit Groningen.

In een opiniëartikel in Trouw (dd. 26 augustus) schrijven zij dat ‘de stille staatkundige metamorfose bijna compleet is. Het Koninkrijk zoals ooit bedoeld, is niet meer en het lijkt erop dat Nederland niet rilt of trilt’. Aanleiding voor hun stuk zijn de voorwaarden die Nederland stelt aan het financiële steunpakket voor de drie Caribische landen Aruba, Curaçao en Sint-Maarten.

Geen zeggenschap

‘Stel je eens voor dat Nederland EU-lid is zonder vertegenwoordiging in het Europees Parlement. En dat de Unie vervolgens Nederland instrueert om haar wetgeving aan te passen, ook al druist dit tegen de Nederlandse grondwet in. Of dat Nederland geen zeggenschap heeft in Europese besluiten die Nederlanders direct raken. Stel je voor dat de EU het handelen van Nederland steeds meer inperkt en Nederland dit niet kan stoppen.

Of dat de EU beleid bepaalt dat hoofdzakelijk Nederland aangaat, zonder dat Europese bestuurders verantwoording afleggen aan de Nederlandse kiezer. Gelukkig is dit niet zo. De groten hebben wellicht wel de macht in de EU, maar een relatief klein land als Nederland kan altijd beroep doen op het recht. Voor de Caribische delen van het Koninkrijk is dit echter wél de realiteit. Binnen het Koninkrijk heeft Nederland de macht, maar hebben Aruba, Curaçao en Sint-Maarten niet veel aan het recht’.

Ondemocratische wetgever

Bodok en Hoogers begrijpen dat kredietverstrekkers voorwaarden aan leningen moeten stellen. ‘Maar ondertussen heeft de staatssecretaris van binnenlandse zaken en koninkrijksrelaties zichzelf feitelijk gepromoveerd tot de (ondemocratische) wetgever van de Caribische landen. Hij gebruikt deze coronacrisis met de juridische en financiële machtspositie van Nederland om de acceptatie van een consensus Rijkswet Caribische Hervormingsentiteit af te dwingen. Hiermee introduceert deze ondemocratische wetgever feitelijk een nieuwe Caribische overheid in Den Haag’.

De Rijkswet plaatst een belangrijk deel van autonome aangelegenheden onder verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van binnenlandse zaken en koninkrijksrelaties, aldus de schrijvers. ‘Het autonome bestuur en parlement belanden daardoor feitelijk op een zijspoor. Door het handelen van het Nederlandse kabinet lijkt het Statuut niet veel meer waard als beschermer van de Caribische autonomie. Het Statuut spreekt van gelijkwaardigheid en daarna over autonomie en zeggenschap. Deze mooie termen zijn in de praktijk allemaal zoekgeraakt’.

De grens is zoek, vinden zij. ‘Het internationaal vastgelegde zelfbeschikkingsrecht van de eilanden is een zinkend schip. Wat de toenmalige partners in 1954 niet voor mogelijk hielden, lijkt in 2020 realiteit te worden. Welkom in het nieuwe Koninkrijk der Nederlanden’.

* * *

D’Oliveira: ‘Nederland mag best wat eisen van de Antillen’

Klagen dat Nederland in coronatijd de macht grijpt op de Antillen is hoogst overdreven, stelt Ulli d’Oliveira in Trouw (dd. 1 september). De eilanden moeten zelf eindelijk hun problemen oplossen.

D’Oliveira, oud-hoogleraar migratierecht (Universiteit van Amsterdam) reageert op een opiniëstuk van Ray Bodok en Gerhard Hoogers dat een week eerder verscheen. Volgens hem ‘jeremiëren’ Bodok en Hoogers over de ‘vuige aantasting van de autonomie van de landen

Curaçao, Aruba en Sint-Maarten door de Nederlandse neokolonisator. Die verbindt voorwaarden van bestuurshervorming aan financiële steun in verband met de coronacrisis’.

Stralende voorbeelden

Als het over handhaven van beginselen van behoorlijk bestuur gaat, zijn de eilanden sinds jaar en dag stralende voorbeelden van schending, meent D’Oliveira. ‘Nepotisme, begunstiging van familie en vrienden, zelfverrijking, corruptie op vele fronten, noem maar op, zijn aan de orde van de dag. Mensenrechten worden aan de lopende band met voeten getreden, met name ten opzichte van ongedocumenteerde vreemdelingen. Betrouwbaar bestuur is op de eilanden ver te zoeken of zelfs onvindbaar’.

De viruscrisis laat de eenzijdigheid van de op toerisme georiënteerde economie van de eilanden zien en Nederland schiet te hulp. Dat is betrouwbaar bestuur, schrijft D’Oliveira. ‘Daartoe is Nederland verplicht door het Statuut, dat de landen oplegt elkaar op voet van gelijkwaardigheid wederzijds bijstand te verlenen. Maar de geldschietter is geen malle Henkie, die blindelings doorgaat met het financieren van wanbestuur.

Autonomie te grabbel

Ook al wordt er door de premiers van de eilanden in verschillende toonaarden moord en brand geschreeuwd over de teloorgang van de autonomie en de gelijkwaardigheid, de politieke realiteit is dat die autonomie te grabbel gegooid is en de gelijkwaardigheid er nooit geweest is. Het Statuut verklaart het waarborgen van goed bestuur tot aangelegenheid van het koninkrijk, dat wil zeggen dat inderdaad de beslissingsmacht daarover in Nederland ligt’.

Op grond van deze waarborgfunctie voor de deugdelijkheid van bestuur had Nederland, naar zijn mening, allang moeten ingrijpen. ‘Het is zwak dat het dit pas heeft gedurfd nu het water de eilanden aan de lippen staat’.

* * * * *